

الْحَمْدُ لِلَّهِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ

- سرشناسه:
عنوان قراردادی:
عنوان و نام پدیدآور:
مشخصات نشر:
شابک:
- منگنه چی، حجت، ۱۳۵۵ -
دعای مکارم الاخلاق. شرح
دعای مکارم الاخلاق (در پرتو قرآن و حدیث) / حجت منگنه چی.
قم: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۳۸۹.
۹-۳۱۵-۱۹۵-۹۶۴-۹۷۸
- وضعیت فهرست نویسی: فایا
یادداشت:
یادداشت:
یادداشت:
یادداشت:
یادداشت:
موضوع:
موضوع:
شنامه افزوده:
- چاپ دوم: ۱۳۹۰ (فیبا).
چاپ سوم: ۱۳۹۴ (فیبا).
چاپ چهارم: ۱۳۹۴ (فیبا); چاپ پنجم: ۱۳۹۴ (فیبا)
چاپ ششم: ۱۳۹۵ (فیبا)
کتابنامه: ص. [۲۴۵] - ۲۴۷؛ همچنین به صورت زیرنویس.
دعای مکارم الاخلاق -- نقد و تفسیر
اخلاق اسلامی
جامعة المصطفی ﷺ العالمية.
مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
۱۳۸۹ م/۰۴۲۲/۲۷۰ BP
۲۹۷/۷۷۴
شماره کتابشناسی ملی: ۲۱۷۰۷۶۷
- رده بندی کنگره:
رده بندی دیوبی:
شماره کتابشناسی ملی:

دعاى مكارم الأءلاق (ءرپرتو قرآن و ءءبث)

ءبء منءنه ءبى

مرءز ببن الملى
ءرءمه و نشر المصطفى ﷺ

دعای مکارم الأخلاق (در پرتو قرآن و حدیث)

مؤلف: حجت منگنه‌چی

چاپ ششم: ۱۳۹۵ش / ۱۴۳۸ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

● چاپ: زلال کوثر ● قیمت: ۱۲۰۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۲۵۰۰

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

مراکز فروش:

- ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸
تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۳۹۳۰۵-۹ دورنگار: داخلی ۱۰۵-۳۷۸۳۹۳۰۹ +۹۸ ۲۵
- ایران، قم، بلوار محمدامین، سه‌راه سالاریه. تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۲۱۳۳۱۰۶
- ایران، قم، ساختمان ناشران، طبقه سوم، پلاک ۳۰۸. تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۴۲۴۰۲

pub.miu.ac.ir ✉ miup@pub.miu.ac.ir https://telegram.me/pub_almostafa

با سپاس از دست‌اندرکارانی که ما را در تولید این اثر یاری رساندند.

- مدیر انتشارات: مرتضی محمدعلی نژاد شانی
- مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری
- ناظر فنی: محمدباقر شکری
- ناظر گرافیک: مسعود مهدوی
- ناظر چاپ: نعمت‌الله یزدانی

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فرا روی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه به نوعی برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این‌رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمامی بنیان‌گذاران این شجره طیّبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی رحمته‌الله و مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی) می‌باشد.

«جامعه المصطفی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم العالمیة» برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف ناب محمدی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم «مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم» را تأسیس کرده است.

اثر حاضر با عنوان دعای مکارم الأخلاق (در پرتو قرآن و حدیث) حاصل پژوهش فاضل گرامی جناب آقای حجت منگنه‌چی، کوششی است در به ثمر رساندن گوشه‌ای از این اهداف متعالی. در پایان لازم می‌دانیم تلاش همه عزیزانی را که در نشر این کتاب سهمی داشته‌اند، سپاس گزارده، ارباب فضل و معرفت را به یاری بخوانیم تا ما را از دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازند.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

فهرست

پیش‌گفتار.....	۱۵
سخنی کوتاه دربارهٔ صحیفهٔ سجاده.....	۱۶
دربارهٔ این نوشتار.....	۱۸
تشکر و قدردانی.....	۱۹
فراز یکم.....	۲۱
۱- آغازی با صلوات.....	۲۱
۲- درخواست کامل‌ترین درجهٔ ایمان.....	۲۴
۳- درخواست کامل‌ترین درجهٔ یقین.....	۲۷
۴- رسیدن به نیکوترین نیت‌ها.....	۳۰
۵- رسیدن به نیکوترین اعمال.....	۳۲
فراز دوم.....	۳۵
۱- افزونی و فراوانی نیت.....	۳۵
۲- تصحیح یقین.....	۳۶
۳- اصلاح رفتارهای فاسد.....	۳۷
فراز سوم.....	۴۱
۱- بی‌نیاز شدن در کارها.....	۴۲
۲- عمل به امور مورد پرسش در قیامت.....	۴۳
۳- صرف وقت در عبادت.....	۴۵

- ۴-۳. بی‌نیاز شدن و فزونی رزق ۴۸
- ۵-۳. چشم‌پوشی از اموال دیگران ۴۹
- ۶-۳. عزت و سربلندی بدون تکبر ۵۱
- ۷-۳. عبادت بدون عجب ۵۳
- ۸-۳. احسان به دیگران بدون منت نهادن ۵۵
- ۹-۳. برخورداری از اخلاق رفیع ۵۷
- ۱۰-۳. دور شدن از فخرفروشی ۵۸
- فراز چهارم** ۶۱
- سربلندی همراه با تواضع ۶۱
- فراز پنجم** ۶۵
- ۱-۵. هدایت شایسته ۶۵
- ۲-۵. استقامت در راه حق ۶۶
- ۳-۵. نیت استوار ۶۷
- ۴-۵. تقاضای عمر زیاد برای اطاعت الهی ۶۷
- فراز ششم** ۶۹
- ۱-۶. اصلاح صفات معیوب ۶۹
- ۲-۶. نیکو شدن مایه‌های سرزنش ۷۱
- ۳-۶. تکمیل نمودن نقائص ۷۱
- فراز هفتم** ۷۵
- ۱-۷. تبدیل دشمنی به محبت ۷۶
- ۲-۷. تبدیل حسادت به دوستی ۷۷
- ۳-۷. تبدیل بدگمانی به اطمینان ۷۹
- ۴-۷. تبدیل دشمنی نزدیکان به دوستی ۸۰
- ۵-۷. تبدیل جدایی به ارتباط ۸۱
- ۶-۷. تبدیل یاری نرساندن به حمایت ۸۲
- ۷-۷. تبدیل مدارا به محبت واقعی ۸۳
- ۸-۷. تبدیل اهانت به معاشرت نیکو ۸۴
- ۹-۷. تبدیل ترس از ستمکاران به آرامش ۸۵

- فراز هشتم ۸۷
- ۸- ۱. توانمندی در برابر ظالم ۸۸
- ۸- ۲. زبانی گویا در برابر مخالف ۸۹
- ۸- ۳. پیروزی بر معاند ۹۰
- ۸- ۴. راه چاره در برابر مکرکنندگان ۹۰
- ۸- ۵. قدرت بر دفع سلطه‌گران ۹۱
- ۸- ۶. تکذیب عیب جویان ۹۲
- ۸- ۷. سالم ماندن از تهدید دشمنان ۹۴
- ۸- ۸. اطاعت و پیروی از راهنمایان هدایت ۹۴
- فراز نهم ۹۷
- ۹- ۱. خلوص و خیر خواهی در برابر فریب ۹۸
- ۹- ۲. نیکی در مقابل قطع ارتباط ۹۹
- ۹- ۳. بخشش و عطا در برابر محرومیت ۱۰۰
- ۹- ۴. پیوند در برابر قطع ارتباط ۱۰۱
- ۹- ۵. به نیکی یاد کردن در برابر غیبت ۱۰۲
- ۹- ۶. تشکر در قبال نیکی ۱۰۴
- ۹- ۷. چشم‌پوشی از بدی ۱۰۵
- فراز دهم ۱۰۷
- ۱۰- ۱. نوزده ویژگی انسان‌های صالح و متقی ۱۰۸
- ۱۰- ۱- ۱. گسترش عدل ۱۰۹
- ۱۰- ۱- ۲. فرو بردن خشم ۱۱۱
- ۱۰- ۱- ۳. خاموش کردن آتش دشمنی و فتنه ۱۱۲
- ۱۰- ۱- ۴. پیوند دادن مردم از هم گسسته ۱۱۳
- ۱۰- ۱- ۵. اصلاح میان مردم ۱۱۴
- ۱۰- ۱- ۶. آشکار نمودن کارهای خوب ۱۱۵
- ۱۰- ۱- ۷. پنهان نمودن کارهای زشت ۱۱۵
- ۱۰- ۱- ۸. نرم‌خویی ۱۱۵
- ۱۰- ۱- ۹. فروتنی ۱۱۶
- ۱۰- ۱- ۱۰. نیک‌سیرتی ۱۱۶

- ۱۰۱- ۱۱. سنگینی و وقار..... ۱۱۶
- ۱۰۱- ۱۲. خوش برخوردی در معاشرت با مردم..... ۱۱۷
- ۱۰۱- ۱۳. سبقت جستن در انجام فضیلت..... ۱۱۷
- ۱۰۱- ۱۴. برگزیدن تفضّل و احسان..... ۱۱۸
- ۱۰۱- ۱۵. ترک سرزنش..... ۱۱۸
- ۱۰۱- ۱۶. احسان کردن به کسی که مستحقّ آن نیست..... ۱۱۹
- ۱۰۱- ۱۷. به حق سخن گفتن، اگرچه سنگین و سخت باشد..... ۱۱۹
- ۱۰۱- ۱۸. اندک شمردن گفتارها و کردارهای نیک خود..... ۱۱۹
- ۱۰۱- ۱۹. بسیار شمردن زشتی‌های خود..... ۱۱۹
- ۱۰۱- ۲۰. مداومت بر طاعت خداوند..... ۱۲۰
- ۱۰۱- ۳. همراهی با جماعت مسلمانان..... ۱۲۰
- ۱۰۱- ۴. کناره‌گیری از اهل بدعت..... ۱۲۰
- ۱۰۱- ۵. کناره‌گیری از اندیشه‌های از خودساخته و اختراعی..... ۱۲۱

فراز یازدهم..... ۱۲۳

- ۱۱- ۱. رزق وسیع..... ۱۲۴
- ۱۱- ۲. درخواست توانایی..... ۱۲۴
- ۱۱- ۳. سستی در عبادت..... ۱۲۵
- ۱۱- ۴. ناپینایی در راه حق..... ۱۲۶
- ۱۱- ۵. حرکت در مسیر محبت خداوند..... ۱۲۷
- ۱۱- ۶. هم‌نشین نبودن با دشمنان خدا..... ۱۲۸
- ۱۱- ۷. هم‌نشینی با دوستان خدا..... ۱۲۹

فراز دوازدهم..... ۱۳۱

- ۱۲- ۱. یاری طلبیدن از خدا به هنگام سختی‌ها..... ۱۳۲
- ۱۲- ۲. درخواست نمودن از خدا به هنگام نیاز..... ۱۳۲
- ۱۲- ۳. تضرّع فقط به سوی خدا..... ۱۳۳
- ۱۲- ۴. سرافراز شدن در سه آزمایش الهی..... ۱۳۴

فراز سیزدهم..... ۱۳۷

- ۱۳- ۱. دوری از گناهان قلبی..... ۱۳۸
- ۱۳- ۲. اجتناب از گناهان زبان..... ۱۴۰

- فراز چهاردهم..... ۱۴۵
- ۱۴-۱. مورد ستم واقع نشدن ۱۴۵
- ۱۴-۲. به کسی ستم نکردن ۱۴۶
- ۱۴-۳. گمراه نشدن ۱۴۷
- ۱۴-۴. تهی دست نشدن ۱۴۸
- ۱۴-۵. سرکشی نکردن ۱۴۸
- فراز پانزدهم..... ۱۵۱
- ۱۵-۱. به سوی مغفرت خداوند ۱۵۲
- ۱۵-۲. قصد بخشش خداوند ۱۵۳
- ۱۵-۳. مشتاق گذشت خداوند ۱۵۳
- ۱۵-۴. اطمینان به فضل خداوند ۱۵۴
- ۱۵-۵. درخواست تفضّل از خداوند ۱۵۵
- فراز شانزدهم..... ۱۵۷
- ۱۶-۱. زبان گشودن به هدایت مردم ۱۵۷
- ۱۶-۲. الهام شدن پرهیزکاری بر قلب ۱۵۸
- ۱۶-۳. توفیق برای انجام امور پاکیزه‌تر ۱۶۰
- ۱۶-۴. فعالیت در امور رضایت‌بخش‌تر ۱۶۱
- فراز هفدهم..... ۱۶۳
- ۱۷-۱. قرار گرفتن در بهترین مسیر ۱۶۳
- ۱۷-۲. زندگی و مرگ بر دین الهی ۱۶۵
- فراز هیجدهم:..... ۱۶۷
- ۱۸-۱. میانه‌روی در زندگی ۱۶۷
- ۱۸-۲. از اهل سداد شدن ۱۶۹
- ۱۸-۳. هدایت‌گری ۱۷۰
- ۱۸-۴. از بندگان شایسته‌شدن ۱۷۱
- ۱۸-۵. پیروزی در آخرت ۱۷۲
- ۱۸-۶. به سلامت گذشتن از صراط ۱۷۳
- فراز نوزدهم..... ۱۷۵
- ۱۷۵..... خلاصی از عذاب و نجات نفس..... ۱۷۵

- فراز بیستم ۱۷۷
- ۲۰-۱. خداوند، بهترین پناه انسان ۱۷۸
- ۲۰-۲. خداوند، بهترین امید انسان ۱۷۹
- ۲۰-۳. خداوند، بهترین یاری کننده ۱۸۱
- ۲۰-۴. قدرت بی پایان خداوند و سه درخواست از او ۱۸۲
- ۲۰-۵. پناه به خداوند از عیب جویی و آزار دیگران ۱۸۵
- ۲۰-۶. آرامش در قیامت ۱۸۵
- ۲۰-۷. توفیق در هدایت مردم ۱۸۶
- فراز بیست و یکم ۱۸۷
- ۲۱-۱. درخواست دفع آفات و زیان ها ۱۸۸
- ۲۱-۲. درخواست پرورش با نعمت دادن ۱۸۸
- ۲۱-۳. درخواست اصلاح از خداوند ۱۸۹
- ۲۱-۴. معالجه امراض جسمی و روحی ۱۹۰
- ۲۱-۵. قرار گرفتن در سایه رحمت خداوند ۱۹۰
- ۲۱-۶. پوشیدن لباس خشنودی خداوند ۱۹۱
- ۲۱-۷. کسب توفیق برای دور شدن از شبهات ۱۹۲
- ۲۱-۸. کسب توفیق برای انجام بهترین عمل ۱۹۳
- ۲۱-۹. کسب توفیق برای پیروی از بهترین عقیده ۱۹۳
- فراز بیست و دوم ۱۹۵
- ۲۲-۱. برخوردار شدن از تاج بی نیازی ۱۹۵
- ۲۲-۲. سرپرستی نیکو ۱۹۷
- ۲۲-۳. هدایت راستین ۱۹۷
- ۲۲-۴. توانگری، صحنه ای برای آزمایش ۱۹۸
- ۲۲-۵. آسایش نیکو ۱۹۹
- ۲۲-۶. درخواست زندگی بدون سختی ۲۰۰
- ۲۲-۷. درخواست اجابت دعا ۲۰۰
- فراز بیست و سوم ۲۰۳
- ۲۳-۱. میانه روی نه اسراف ۲۰۳

- ۲۳-۲. حفظ روزی از تلف ۲۰۵
- ۲۳-۳. برکت در دارایی ۲۰۵
- ۲۳-۴. نشان دادن مسیر هدایت در انفاق ۲۰۶
- فراز بیست و چهارم** ۲۰۹
- ۲۴-۱. بی‌نیازی در رنج به دست آوردن روزی ۲۰۹
- ۲۴-۲. درخواست روزی بدون حساب ۲۱۰
- فراز بیست و پنجم** ۲۱۳
- ۲۵-۱. استمداد از خداوند برای تحقّق خواسته‌ها ۲۱۳
- ۲۵-۲. پناه بردن به خدا به هنگام ترس ۲۱۴
- فراز بیست و ششم** ۲۱۷
- ۲۶-۱. بی‌نیازی و حفظ آبرو ۲۱۸
- ۲۶-۲. تنگ‌دستی و بی‌آبرو شدن ۲۱۹
- فراز بیست و هفتم** ۲۲۱
- ۲۷-۱. تندرستی برای عبادت ۲۲۱
- ۲۷-۲. زهد و بی‌اعتنایی به دنیا ۲۲۲
- ۲۷-۳. علم همراه با عمل ۲۲۴
- ۲۷-۴. میانه‌روی در پارسایی ۲۲۵
- فراز بیست و هشتم** ۲۲۷
- ۲۸-۱. عاقبت به خیر شدن ۲۲۷
- ۲۸-۲. امید به رحمت خداوند ۲۲۹
- ۲۸-۳. به دست آوردن راه‌های جلب رضایت خداوند ۲۲۹
- ۲۸-۴. نیکو شدن اعمال ۲۳۱
- فراز بیست و نهم** ۲۳۳
- ۲۹-۱. یاد خدا ۲۳۳
- ۲۹-۲. اطاعت از خدا در دوران زندگی ۲۳۵
- ۲۹-۳. محبّت به خداوند ۲۳۶
- ۲۹-۴. خیر دنیا و آخرت ۲۳۷

۲۴۱	فراز سی ام
۲۴۱	۱- ۳۰. برترین درود بر پیامبر ﷺ و خاندانش
۲۴۲	۲- ۳۰. درخواست نیکی در دنیا و آخرت
۲۴۴	۳- ۳۰. حفظ شدن از عذاب آتش
۲۴۵	کتابنامه

پیش‌گفتار

در یک تقسیم، دین و حیانی دارای سه بخش است:

۱. **عقاید:** مجموعه‌ای از باورها و اعتقادات دربارهٔ جهان هستی و واقعیت‌های آن. مانند: اعتقاد به وجود خدا، اعتقاد به وحی و نبوت، اعتقاد به معاد، اعتقاد به بهشت و دوزخ و

۲. **اخلاقیات:** مجموعه‌ای از آموزه‌ها که فضایل و رذایل اخلاقی را معرفی کرده و با شناساندن آنها به انسان، راه تهذیب نفس و پرورش فضایل را بیان می‌کنند.

۳. **مناسک و احکام و مقررات:** تعالیمی که برای تنظیم روابط هر انسانی با خداوند و نیز با انسان‌های دیگر در ابعاد اجتماعی، حقوقی، اقتصادی، سیاسی، نظامی و ... آمده و اصطلاحاً «احکام شرعی» گفته می‌شود.

براساس آیات قرآن، تهذیب، تزکیه، پرورش روح اخلاقی و آراستن مردم به فضایل اخلاقی و دور کردن آنها از رذایل اخلاقی، از اهداف اساسی بعثت پیامبران بوده است.^۱ این مسئله در روایات نیز مورد توجه

۱. جمعه: ۲؛ آل عمران: ۱۶۴؛ بقره: ۱۲۹ و ۱۵۱.

قرار گرفته است. اخلاق و پای‌بندی به اصول آن، در رسیدن انسان به سعادت و کمال، نقشی محوری و بنیادین دارد و از این‌رو، اگر نگوئیم دانش اخلاق، برترین دانش است، دست‌کم باید بپذیریم که یکی از برترین دانش‌ها می‌باشد. امام کاظم علیه السلام فرمود: «لازم‌ترین دانش برای تو، دانشی است که تو را به صلاح قلبت راهنمایی کند و فساد آن را برایت آشکار سازد».^۱

سخنی کوتاه درباره صحیفه سجادیه

از آن‌جا که پس از واقعه خونین کربلا، شرایط خاصی حاکم شده بود امام سجاده علیه السلام بسیاری از آموزه‌های دینی را در قالب دعا و مناجات بیان می‌فرمود که صحیفه سجادیه نام گرفته است. صحیفه سجادیه، پس از قرآن و نهج البلاغه، از ارزنده‌ترین آثار اسلامی است. مرحوم سید علی نقی فیض الاسلام، مترجم و شارح این اثر ارزشمند می‌گوید: صحیفه کامله سجادیه را، امام زین‌العابدین علیه السلام ... انشا فرموده و فرزند ارجمندش، حضرت امام محمدباقر علیه السلام نوشته و امام به حق ناطق، جعفر بن محمد الصادق علیه السلام می‌شنیده ...».^۲

این کتاب گران‌بها، به دلیل ارزش والای محتوایی آن در موضوعات و مسائل گوناگون، از زمان‌های گذشته، در میان علما و بزرگان به «أخت القرآن»، «زبور آل محمد» و «انجیل اهل بیت علیهم السلام» لقب گرفته است.^۳ با این‌که صحیفه سجادیه، در قالب دعا و مناجات عرضه شده

۱. مستدرک الوسائل، ج ۱۲، باب ۱۰۱، ح ۱۳۷۹۲.

۲. ترجمه و شرح صحیفه کامله سجادیه (فیض الاسلام)، ص ۳.

۳. سیره پیشوایان، ص ۲۷۰.